

SPECJALISTYCZNE SZKOLENIA MECHANIKÓW OKRĘTOWYCH JEDNOSTEK PŁYWAJĄCYCH BRANŻY OFFSHORE

Agata Krystosik-Gromadzińska, Agnieszka Ubowska

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Al. Piastów 41, 71-065 Szczecin, Polska

tel.: +48 91 4494461

e-mail: agata.krystosik @zut.edu.pl

Streszczenie

Otwarty rynek pracy, charakterystyczny dla branży morskiej, umożliwia jej podjęcie na całym świecie. Przeszkodą mogą być jednak specjalistyczne wymagania uzależnione od rejonu pływania i rodzaju jednostek. Międzynarodowe przepisy i standardy, w tym Rezolucja IMO A.1079(28) z dnia 4 grudnia 2013 r. *Recommendations for the training and certification of personnel on Mobile Offshore Units*, określają specyficzne wymagania dotyczące wyszkolenia załóg.

W artykule omówiono szkolenia podnoszące kompetencje mechaników okrętowych. Szczególną uwagę poświęcono podstawowemu kursowi bezpieczeństwa offshore: *Basic Offshore Safety Induction and Emergency Training*, którego ukończenie umożliwia podjęcie pracy m.in. w dziale maszynowym mobilnych środków transportu offshore (*Mobile Offshore Units*).

Umiejętności zachowania w sytuacji zagrożenia, a w szczególności ewakuacja z tonącego helikoptera (szkolenie *Helicopter Underwater Escape Training*), mogą w istotny sposób zmniejszyć skutki zdarzeń, do których dochodzi przede wszystkim w trakcie transportu załogi. Podczas szkolenia delegaci ćwiczą umiejętności praktyczne takie jak techniki ucieczki z zanurzonego i niezanurzonego helikoptera w różnych jego położeniach z wykorzystaniem systemu sprężonego powietrza do oddychania oraz tratwy ratunkowej. Szkolenia prowadzone są w ośrodkach wyposażonych w symulatory helikopterów zgodnie ze standardami *Offshore Petroleum Industry Training Organisation*, a certyfikaty ich ukończenia uznawane są na całym świecie.

Słowa kluczowe: szkolenie, jednostki offshore, mechanik okrętowy, BOSIET, HUET

1. Wprowadzenie

Międzynarodowa Konwencja o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht, 1978, sporządzona w Londynie dnia 7 lipca 1978 r. (Konwencja STCW), w rozdziale III określa wymagania dotyczące pracowników działu maszynowego. Podaje wymagania jakie powinni spełnić oficerowie mechanicy. Są to wymagania dotyczące stanu zdrowia, praktyki morskiej, szkoleń niezbędnych do zdobycia wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz doświadczenia z uwzględnieniem znajomości międzynarodowych przepisów i zaleceń. Przepisy stanowią także jakie przeszkolenia niezbędne są do podjęcia pracy w dziale maszynowym (Tab. 1) [7].

Mechanicy okrętowi stanowią wykwalifikowaną grupę zawodową. Z badań Deloitte przeprowadzonych w związku z ogłoszeniem przez Międzynarodową Organizację Morską 2010 r. „Rokiem Marynarza” wyłania się obraz mechanika o wysokich umiejętnościach, wyszkolonego i coraz lepiej zarabiającego, który najwyższe stanowisko zajmuje przed ukończeniem pięćdziesiątego roku życia (Tab. 2).

Tab. 1. Świadectwa z przeszkoleń wymagane w dziale maszynowym [7]

Świadectwo z przeszkolenia	Posiadany dyplom – dział maszynowy			Konieczność odnowienia co 5 lat
	III/1	III/2, III/3	III/6	
Indywidualne techniki ratunkowe	X*	X	X*	Tak
Elementarna pomoc medyczna	X*	X	X*	Nie
Bezpieczeństwo własne i odpowiedzialność wspólna	X*	X	X*	Nie
Ochrona p-poż stopień podstawowy	X*	X	X*	Tak
Ratownik	X*	X	X*	Tak
Ochrona p-poż stopień wyższy	X*	X	X*	Tak
Pierwsza pomoc medyczna	X*	X	X*	Nie
Świadomość problematyki ochrony	X***	X***	X***	Nie
Dla osób z wyznaczonymi obowiązkami z zakresu ochrony	X***	X***	X****	Nie
Dowodzenie siłownią okrętową (połączone z „umiejętnościami przywódczymi”)	X*	-	X*	Nie
Szkolenie z zakresu obsługi i konserwacji układów zasilania powyżej 1 kV	X**	X**	X****	Nie

*) posiadanie świadectwa jest warunkiem uzyskania pierwszego dyplomu
 **) wymagane tylko na statkach wyposażonych w instalacje wysokiego napięcia (powyżej 1 kV)
 ***) wymagane na statkach objętych kodeksem ISPS
 ****) wymagane od osób ubiegających się o wydanie dyplomów elektroautomatyków po raz pierwszy jak i o odnowienie dyplomu oficera elektroautomatyka

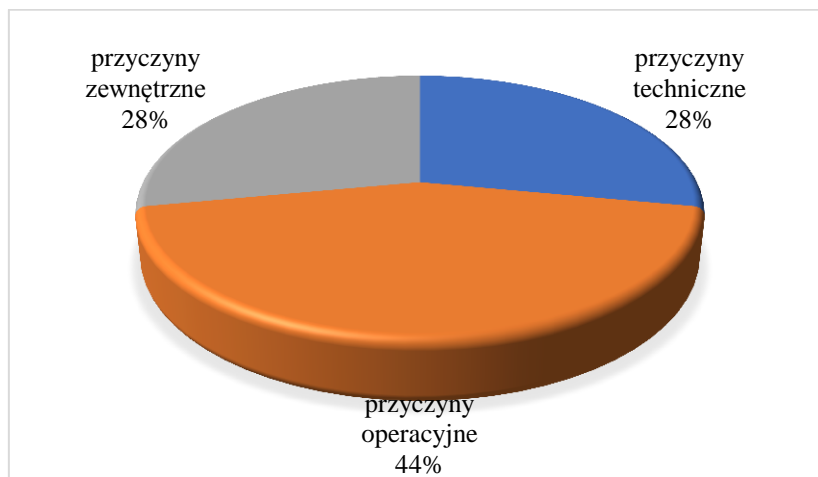
Tab. 2. Wiek i wynagrodzenie mechaników okrętowych [3]

Stanowisko	Liczba na statku	Europa		Ameryka Północna		Południowa Afryka, Bliski wschód oraz region Azji i Pacyfiku	
		Średni wiek	Średnie wynagrodzenie (\$/miesiąc)	Średni wiek	Średnie wynagrodzenie (\$/miesiąc)	Średni wiek	Średnie wynagrodzenie (\$/miesiąc)
Główny mechanik	1	47	8097	49	10974	47	8784
2 mechanik	1	37	5880	42	9133	38	6902
3 mechanik	1	35	3086	38	4581	34	4050
4 mechanik	0-1	29	3030	31	3798	29	3300

27 kwietnia 2018 r. weszło w życie znowelizowane Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich, które określa szczegółowe wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowisk na statkach morskich, w tym działu maszynowego. Dział V Rozporządzenia określa dodatkowe przeszkolenia specjalistyczne, które powinien odbyć każdy członek załogi odpowiedzialny za operacje przeładunkowe na statkach przewożących ładunki niebezpieczne [12]. W przypadku mechaników zatrudnionych na jednostkach pływających branży offshore (ang. Mobile Offshore Units, MOUs) świadectwa opisane w Rozporządzeniu są niewystarczające i muszą być poszerzone o szkolenia zawarte w Rezolucji IMO A.1079(28) z dnia 4 grudnia 2013 r. Recommendations for the training and certification of personnel on Mobile Offshore Units (MOUs) [11]. Wymagania te zostały również zawarte w dokumencie STCW.6/Circ.5 z dnia 30 maja 2000 r. [5] będącym uzupełnieniem do części B dokumentu Seafarers' Training Certification and Watchkeeping (STCW) Code. Do dokumentu dodano wymagania dotyczące załóg mobilnych środków transportu offshore. Nowa sekcja B-V/d: Guidance of application of the provisions Code of the STCW Convention to mobile offshore units (MOUs) w punkcie 6 zawiera zapis dotyczący konieczności odbycia podstawowego szkolenia z zakresu bezpieczeństwa „basic safety training”, prowadzonego zgodnie z rekomendacjami IMO.

Niebezpieczne zdarzenia związane z aktywnością w zakresie pozyskiwania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich, a w szczególności wypadek w Zatoce Meksykańskiej w 2010 r., zwiększyły świadomość społeczeństwa w odniesieniu do zagrożeń, jakie niesie ze sobą ten obszar działań. Zmiana podejścia została odzwierciedlona m.in. w przepisach Parlamentu Europejskiego [4]. Zgodnie z wymaganiami mającymi źródło w brytyjskich przepisach o raportowaniu urazów, chorób i niebezpiecznych sytuacji (RIDDOR 2013 [10]) oraz wspomnianej dyrektywie [4], w sektorze offshore monitorowane są zdarzenia takie jak: uwolnienie substancji niebezpiecznych, ewakuacja ze względów zdrowotnych, czy wypadki z udziałem helikopterów. Ostatnie ze zdarzeń są konsekwencją faktu, że jest to sektor przemysłowy, który nie może funkcjonować bez helikopterów transportujących załogę oraz dostarczających niezbędne narzędzia. Tablica 3 przedstawia przykłady wypadków z udziałem helikopterów. Najwięcej tego rodzaju wypadków miało miejsce u wybrzeży Wielkiej Brytanii. W latach 1981 – 2010 helikopterami przetransportowano ponad 54 mln pasażerów do i z instalacji offshore. W wypadkach w tym okresie życie straciło 110 pracowników branży offshore i członków załóg helikopterów. Tylko w 2002 r., 2006 r. oraz 2009 r. doszło do trzech katastroficznych wypadków, w których zginęło ponad 30 osób [13].

Główną przyczyną wypadków do których doszło podczas transportu helikopterami pracowników sektora offshore wynikała z błędów operacyjnych (Rys. 1). Większość operacyjnych przyczyn wypadków (73%) dotyczyła problemów pilotażowych, takich jak błędna percepcja załogi i niewłaściwe podejmowanie decyzji [1].

Rys. 1. Podział wypadków z udziałem helikopterów branży offshore według przyczyn w latach 1992-2013 [1]

Należy mieć na uwadze, że branża offshore stale rozwija się, a z roku na rok przybywa statków typu offshore (Tab. 4). Tym samym wzrasta zapotrzebowanie na członków załogi. W 2018 r. na statkach tych było zatrudnionych 100896 członków załogi [2].

Tab. 3. Wypadki z udziałem helikopterów [6]

Data	Lokalizacja	Ofiary/poszkodowani	Szczegóły zdarzenia
Maj 2014	Takoradi, Ghana	4/4	Helikopter w drodze z Takoradi na statek wiertniczy Jack Ryan runął do morza
Październik 2013	Wenecja, Luizjana, Zatoka Meksykańska, USA	1/2	4 osoby na pokładzie, pilot zmarł, 2 pasażerów z poważnymi urazami kręgosłupa
Lipiec 2013	Pole gazowe Yatagun, Morze Andamańskie, Myanmar	3/4	Na pokładzie 9 pasażerów i 2 członków załogi
Sierpień 2013	Wybrzeże Szetlandów, Morze Północne, UK	4/14	Na pokładzie 16 pasażerów i 2 członków załogi
Kwiecień 2009	W drodze do Peterhead, UK	16/0	Zmarło 14 pasażerów i 2 członków załogi
Marzec 2009	Nowa Funlandia, Kanada	17/1	18 osób na pokładzie, 1 przeżyła
Luty 2009	Na wschód od Aberdeen, UK	0/18	Uratowano 16 pasażerów i 2 członków załogi
Listopad 2006	Wybrzeże Terengganu, Malezja	1/20	Na pokładzie 21 osób, zmarł pilot
Marzec 1992	W pobliżu Cormant Alpha, NE od Szetlandów, UK	11/1	Śmigłowiec AS332L Super Puma
Listopad 1986	W drodze do Sumburgh, UK	45/0	43 pasażerów i 2 członków załogi zginęło a tylko 2 osoby przeżyły w wypadku helikoptera Boeing Chinook wracającego z Brent Oil field
Lipiec 1983	St Mary's, archipelago Scilly, UK	20/6	Helicopter crashed into sea killing 20 persons
Sierpień 1981	W drodze do Bacton, Norfolk, UK	13/3	Helikopter rozbił się na morzu, zginęły wszystkie osoby na pokładzie

Tab. 4. Liczba statków typu offshore w latach 2008-2017 [9]

Statki typu offshore	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Małe (GT<500)	1280	2032	2129	2185	2241	2367	2531	2612	2685	2686
Średnie (500≤GT<25000)	3361	3693	4022	4312	4548	4847	5227	5339	5402	5324
Duże (25000≤GT<60000)	57	42	50	75	89	94	115	112	120	123
Bardzo duże (GT≥60000)	121	71	82	120	124	132	157	169	201	205
Suma	4819	5838	6283	6692	7002	7440	8030	8232	8408	8338

W Rezolucji IMO Res. 1079 [11] opisano środki ewakuacji takie jak np. helikopter oraz standardy szkoleń zaawansowanych technik przetrwania personelu. Szkolenie z tego zakresu obejmuje zapoznanie ze środkami ewakuacji oraz technikami ucieczki z helikoptera podczas awaryjnego lądowania na wodzie oraz z tonącego helikoptera (Helicopter Underwater Escape Training). Szkolenie może odbywać się jako odrębny blok, bądź jako część szkolenia dotyczącego bezpieczeństwa i sytuacji zagrożeń w branżach naftowej i gazowej offshore:

- podstawowy kurs bezpieczeństwa offshore - BOSIET (Basic Offshore Safety Induction and Emergency Training). Celem szkolenia jest zapoznanie kursantów z zasadami bezpieczeństwa i ewakuacją z helikoptera, który wylądował w wodzie lub tonie. Około 70% kursu jest szkoleniem praktycznym, pozwala więc kursantom w warunkach zbliżonych do rzeczywistych, wyćwiczyć właściwe zachowania w niebezpiecznych

sytuacjach. Zatwierdzany jest przez OPITO i jest akceptowany w branżach naftowej i gazowej offshore na całym świecie. Szkolenie BOSIET może odbywać się w różnych wariantach:

- BOSIET z EBS, (Emergency Breathing System),
- BOSIET z CA-EBS (Compressed Air Emergency Breathing System),
- BOSIET z ECT (Escape Chute Training),
- BOSIET z TSbB (Travel Safety by Boat),

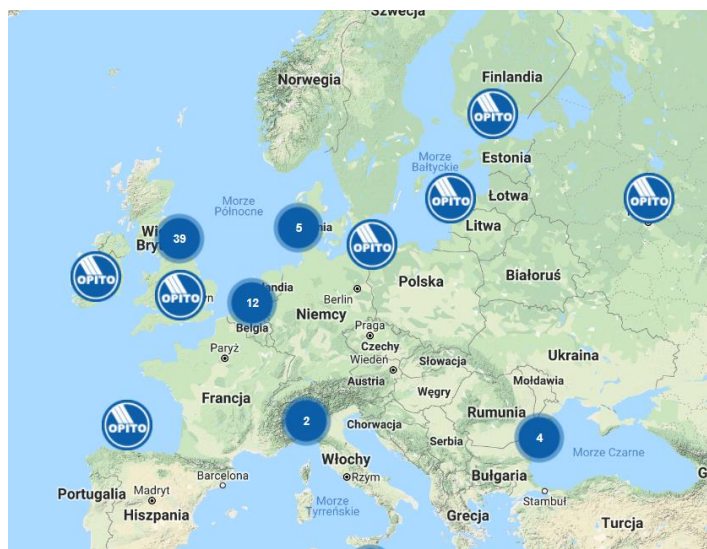
oraz w wariantach kursów dedykowanych pracy w warunkach tropikalnych np. TBOSIET i THUET;

- kurs HUET z wykorzystaniem systemu oddychania sprężonym powietrzem (CA-EBS), obejmuje ewakuację z tonące helikoptera i innych statków powietrznych oraz trening użycia CA-EBS (HUET – Helicopter Underwater Escape & "Airpocket" Training). Opcja CA-EBS wymagana jest w przypadku załóg odbywających lot helikopterem w Wielkiej Brytanii i Holandii (wkrótce również Danii). Zatwierdzony przez OPITO, daje wiedzę i umiejętności, które wykorzystywane mogą być w sytuacjach awaryjnych podczas lotów helikopterem do i z przybrzeżnych instalacji naftowo-gazowych i statków.

Wszyscy członkowie załogi jednostek offshore powinni ukończyć odstawowy kurs bezpieczeństwa w morskim przemyśle wydobywczym (BOSIET), odnawiany co 4 lata.

2. Ośrodki szkoleniowe

OPITO (Offshore Petroleum Industry Training Organisation) jest organizacją non profit działającą od ponad 30-stu lat. Standardy OPITO są odpowiedzią na oczekiwania rynku między innymi w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w sektorze wydobywczym nafty i gazu. Wszystkie zatwierdzone przez OPITO firmy szkoleniowe są corocznie kontrolowane, a certyfikaty OPITO są wprowadzane do systemu bazy danych „Vantage”. Na mapie przedstawiono lokalizację europejskich ośrodków realizujących szkolenia w zakresie BIOSET posiadające akredytację OPITO. Zdecydowana ich większość mieści się na terenie wielkiej Brytanii (Rys. 2). W Polsce dotychczas jeden ośrodek uzyskał akredytację - Vulcan Training Centre w Szczecinie. Ponadto Podstawowy kurs bezpieczeństwa w morskim przemyśle wydobywczym organizowany wg standardów OPITO realizowany jest przez Szkołę Morską w Gdyni Sp. Z O.O. (certyfikat Lloyd Register LRQA).

Rys. 2. Lokalizacja akredytowanych ośrodków szkoleniowych w Europie [14]

3. Szkolenie BOSIET

Program szkolenia BOSIET wprowadza delegatów w tematykę bezpieczeństwa na morzu. Zawiera treści charakteryzujące główne zagrożenia, ich skutki oraz sposoby kontrolowania konsekwencji, wpływ eksploatacji instalacji na środowisko morskie, przepisy bezpieczeństwa, zasady zarządzania bezpieczeństwem w instalacjach morskich, wymagania w zakresie bezpieczeństwa pracy, polityki nadużywania używek, zgłaszania incydentów, wypadków i sytuacji awaryjnych. W ramach szkolenia BOSIET, które zazwyczaj trwa trzy dni, delegaci poznają techniki ewakuacji i ćwiczą wykorzystanie awaryjnego systemu oddechowego, lokalizatora osobistego oraz kamizelki ratunkowej, podczas różnych scenariuszy ewakuacji z helikoptera. Zajęcia realizowane są zgodnie ze standardami OPITO [14].

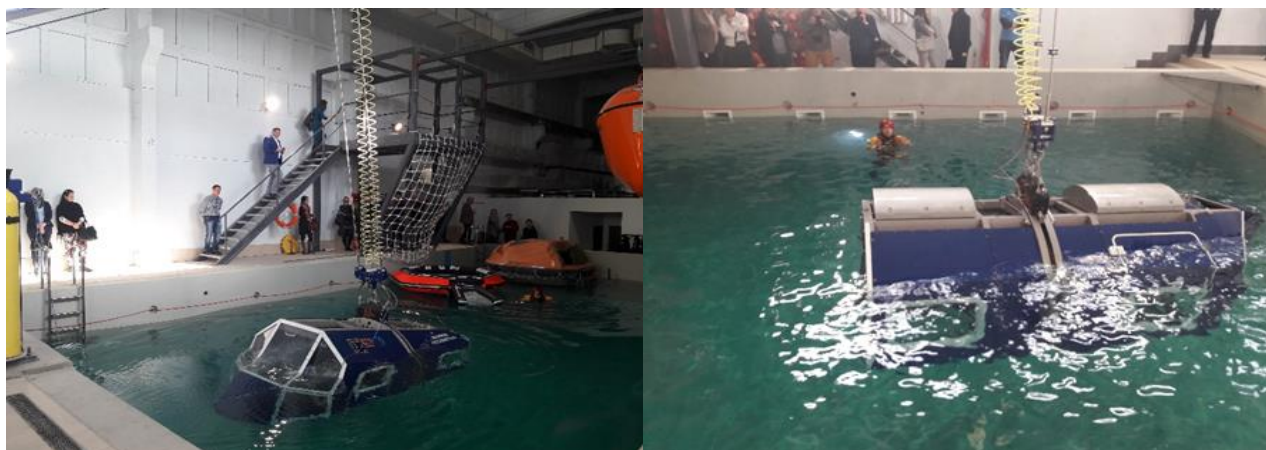
Standardy szkolenia ewakuacji z wykorzystaniem helikoptera określają zagadnienia teoretyczne oraz elementy praktyczne, które muszą być ćwiczone:

- Element 1.1 Awaryjny system oddechowy (EBS): teoria i demonstracja:
  - zasada działania EBS,
  - czas działania EBS,
  - dynamika flotacji EBS,
  - korzystanie z osobistego nadajnika lokalizacji (PLB),
  - zakładanie i obsługa EBS;
- Element 2.1 Zastosowanie awaryjnego systemu oddechowego (EBS):
  - zakładanie kombinezonu lotniczego (typu zwykle używanego w regionie szkolenia), EBS i kamizelki ratunkowej,
  - przeprowadzanie kontroli integralności sprzętu EBS,
  - obsługa EBS i oddychanie z wykorzystaniem EBS w wodzie;
- Element 3.1 Praktyczne techniki ucieczki ze śmigłowca:
  - przygotowanie do lądowania awaryjnego śmigłowca,
  - postępowanie zgodnie z instrukcjami załogi, umiejscowienie sprzętu EBS i ewakuacja z helikoptera przy pomocy wyznaczonego wyjścia, po kontrolowanym opuszczeniu awaryjnym do suchego lądowania (przeprowadzonego w symulatorze śmigłowca na basenie przy suchym lądzie),
  - przygotowanie do wodowania,
  - rozmieszczanie i oddychanie ze sprzętu EBS przy ciśnieniu atmosferycznym w suchych warunkach (przeprowadzane w symulatorze helikoptera przy basenie na suchym lądzie),
  - sucha ewakuacja, przy użyciu wyznaczonego wyjścia, na tratwę lotniczą ze śmigłowca porzuconego na wodzie,
  - ucieczka przez otwór w oknie, który jest pod wodą, z częściowo zanurzonego śmigłowca (bez działania i z zadziałaniem okna wypychającego),
  - ucieczka przez otwór w oknie, który jest pod wodą, z wywróconego śmigłowca (bez działania okna wypychającego),
  - użycie kamizelki ratunkowej, rozłożenie osłony rozpryskowej i wejście na pokład tratwy ratunkowej z wody.

Szkolenie odbywa się z wykorzystaniem symulatora helikoptera, który można zanurzyć i obrócić w wodzie, w krytym basenie (Rys. 3). Symulator może obracać się o 180 stopni, co oznacza, że może być ćwiczona ucieczka w różnych pozycjach rotacji i na różnych poziomach zanurzenia.

Rys. 3. Symulator helikoptera HUET model METS 5, wyprodukowany w Kanadzie - ośrodek szkolenia Vulcan Training Center, Szczecin

Rys. 3. Ćwiczenia demonstracyjne prowadzone w ośrodku szkolenia Vulcan Training Center, Szczecin

Możliwe jest także ćwiczenie bardziej złożonych ucieczek, takich jak ucieczka z helikoptera, który miał zablokowane różne punkty wyjścia czy ucieczka w ciemności. Celem jest wypracowanie odpowiednich reakcji i nawyków oraz odruchów, które w sytuacji realnego zagrożenia w znaczącym stopniu zwiększają szansę uratowania się.

Celem wyeliminowania czynnika ludzkiego [8] w trakcie wypadku helikoptera, podczas ćwiczeń w symulatorze, kursanci nabywają nie tylko umiejętności praktyczne, ale również uczą się panować nad emocjami i zachowywać trzeźwość myślenia, pomimo bardzo niekomfortowej sytuacji (zalewanie wodą). Ćwiczenia prowadzone są z asekuracją nurków oraz instruktora.

Do ćwiczeń wykorzystywany jest najczęściej symulator METS®, Model 5, który może symulować komercyjne helikoptery od małych do średnich oraz małe samoloty o stałych skrzydłach z dwoma lub czterema siedzeniami i przedłużeniem centralnym. Model 5 wyposażony jest w kokpit i może zawierać cztery wymienne wyjścia awaryjne [15].

W szkoleniu BOSIET kursanci otrzymują także wiedzę dotyczącą użycia przenośnych gaśnic, technik samo-ratowniczych z okapem dymnym lub częściową opaską na oczy przy różnych stopniach widoczności, technik ucieczki w małych grupach z kapturem dymnym lub częściową opaską na oczy z obszarów pożarowych gdzie brak całkowitej widoczności.

Delegaci ćwiczą także zakładanie kamizelki ratunkowej w sytuacji awaryjnej, zbiórkę i wsiadania na jednostkę ratunkową (TEMPSC), wykorzystanie urządzenia ratowniczego śmigłowca do podjęcia rozbitka z wody, zejście do wody, indywidualne i grupowe techniki przetrwania w morzu, wejście na pokład morskiej tratwy ratunkowej z wody oraz działania w ramach pierwszej pomocy.

Podsumowanie

Mechanicy zatrudnieni na jednostkach branży offshore zobligowani są do odbywania dodatkowych szkoleń z tematyki bezpieczeństwa. Bardzo często na statek mogą dostać się jedynie helikopterem. Aby w sytuacji awaryjnej zwiększyć swoje szanse na przeżycie, konieczne są szkolenia, które umożliwiają zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do bezpiecznej pracy w środowisku offshore.

Delegaci podczas kursów ćwiczą techniki przetrwania i ewakuacji. Szkolenie HUET, realizowane jako odrębny blok, bądź jako część szkolenia BOSIET, pozwala na poznanie technik ewakuacji z helikoptera awaryjnie lądujące na wodzie i tonącego. Kursanci w krytym basenie odbywają trening podczas, którego w bezpiecznych warunkach ćwiczą techniki ucieczki z helikoptera w różnych scenariuszach. Ich zadaniem jest znalezienie wyjścia z helikoptera, otwarcie włazów, okien, wydostanie się na powierzchnię bez i z użyciem EBS oraz dostanie się na tratwę ratunkową i jej obsługa. Szkolenie prowadzone zgodnie ze standardami OPITO musi być odnawiane co cztery lata.

Szkolenie jest coraz częściej realizowane z uwagi na liczną grupę osób zatrudnionych w branży offshore. O dużym zainteresowaniu świadczyć może uruchomienie akredytowanego ośrodka w Polsce.

Literatura

- [1] CAP 1145, *Civil Aviation Authority – Safety review of offshore public transport helicopter operations in support of the exploitation of oil and gas*, 2014, dostęp <https://www.skybrary.aero/bookshelf/books/2626.pdf>.
- [2] *Crew Connectivity 2018 Survey Report*, Futureonautics Ltd. 2018.
- [3] Deloitte, *Challenge to the industry. Securing skilled crews in today's marketplace*, dostęp <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/dttl-er-challengeindustry-08072013.pdf>.
- [4] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/30/UE z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich oraz zmiany dyrektywy 2004/35/WE Tekst mający znaczenie dla EOG.
- [5] IMO, Amendments to Part B of The Seafarers' Certification and Watchkeeping (STCW) Code, STCW.6/Circ.5, 30.05.2000.
- [6] Khalique, A., *Basic Offshore Safety: Safety induction and emergency training for new entrants to the offshore oil and gas industry*, Routledge 2015.
- [7] Międzynarodowa Konwencja o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht, 1978, sporządzona w Londynie dnia 7 lipca 1978 r. (Dz.U. 1984 nr 39 poz. 201).
- [8] Norafneeza, N., Anwar, J., Nur Azizah Arryanie, M., *Human factors issues in basic offshore survival and emergency training for platforms in tropical water*, Materiały konferencyjne

7th Conference on Emerging Energy and Process Technology, CONCEPT 2018, 90, numer artykułu 03005, Johor Bahru 2019.

- [9] Raporty *The world fleet 2008-20017*, dostęp www.equasis.org.
- [10] Reporting of Injuries, Diseases and Dangerous Occurrences Regulations 2013, No. 1471.
- [11] Rezolucja IMO A.1079(28) z dnia 4 grudnia 2013 r. Recommendations for the training and certification of personnel on Mobile Offshore Units (MOUs).
- [12] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie wykszolenia i kwalifikacji członków załóg statków morskich (Dz.U. 2018 poz. 802).
- [13] *UK Offshore Commercial Air Transport Helicopter Safety Record (1981 – 2010)*, UK Offshore Oil and Gas Industry Association, dostęp <https://www.skybrary.aero/bookshelf/books/2657.pdf>.
- [14] www.opito.com.
- [15] www.survivalsystemsgroup.com/simulation-products/mets-model-5/.